

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา
ในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
NEEDS ASSESSMENT FOR DEVELOPING DIGITAL LEADERSHIP OF SCHOOL
ADMINISTRATORS IN OPPORTUNITY-EXPANSION SCHOOLS UNDER THE OFFICE
OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION

¹กฤตลักษณ์ รัตนเหมากุล Krittalak Rattanahemakul

²วุฒิชัย เนียมเทศ Wuttichai Niemted* ³เอกรินทร์ สังข์ทอง Ekkarin Sungthong

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ Prince of Songkla University, Thailand

*Corresponding Author E-mail: chaiwut7326@yahoo.com

Article Received: November 19, 2025. Revised: April 19, 2026. Accepted: April 21, 2026.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยมีกลุ่มตัวอย่างที่เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 400 โรงเรียน โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามโรงเรียนละ 3 คน คือ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา และครูหัวหน้างานวิชาการ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น PNI_{Modified}

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุด คือ ด้านการรู้ทันดิจิทัลและเทคโนโลยี รองลงมาคือ ด้านการสร้างภาพลักษณ์ และเครือข่ายความร่วมมือ ด้านการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนางาน ด้านการสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนและการทำงาน ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล และด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ ด้านการสื่อสารดิจิทัล

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, ภาวะผู้นำดิจิทัล, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the current and desirable states of digital leadership among school administrators in opportunity expansion schools under the Office of the Basic Education Commission (OBEC), and 2) to investigate the priority needs for developing the digital leadership of these administrators. The study employed a quantitative research methodology. The sample consisted of 400 opportunity expansion schools under the OBEC. There were three respondents per school: the school administrator, the deputy administrator, and the head of academic affairs. The research instrument was a 5-point Likert scale questionnaire. Data were analyzed by using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, standard deviation, and the PNIModified index to determine priority needs.

The research findings revealed that: 1) The overall current state of digital leadership among school administrators in opportunity expansion schools under the OBEC was at a high level, while the overall desirable state was at the highest level. 2) Regarding the priority needs for developing digital leadership, the aspect with the highest priority was Digital and Technological Literacy, followed by Image Building and Collaborative Networking, Integration of Digital Technology for Work Development, Instructional and Professional Innovation, and Digital Vision. The aspect with the lowest priority was Digital Communication.

Keywords: Needs Assessment, Digital Leadership, School Administrators

บทนำ

ในยุคดิจิทัล (Digital Era) เทคโนโลยีและนวัตกรรมได้กลายเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม เพื่อเพิ่มศักยภาพของมนุษย์และลดข้อจำกัดในการดำเนินชีวิต ประเทศไทยได้เริ่มเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจดิจิทัลอย่างจริงจัง โดยมีนโยบายภาครัฐตามพระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2560 เพื่อส่งเสริมการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาประเทศให้ก้าวทันกับดิจิทัลการพัฒนา และมุ่งสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) วิสัยทัศน์ของแผนแม่บทเศรษฐกิจดิจิทัลได้กำหนดให้ “ประเทศไทยก้าวสู่เศรษฐกิจดิจิทัลที่มีพลวัตบนรากฐานของสังคมที่รู้คิด รู้เท่าทัน และกำลังคนที่สร้างโอกาสจากเทคโนโลยี” พร้อมยุทธศาสตร์หลัก 3 ด้าน คือ 1) พัฒนากำลังคนสู่ยุคดิจิทัล 2) ยกระดับเศรษฐกิจสู่ดิจิทัลไทยแลนด์ และ 3) ขับเคลื่อนชุมชนสู่สังคมดิจิทัล คุณลักษณะสำคัญของเทคโนโลยียุคดิจิทัล ได้แก่ 1) ความรวดเร็วในการสื่อสารและเข้าถึงข้อมูล 2) การไร้ข้อจำกัดของเวลาและสถานที่ในการเรียนรู้ และ 3) การบูรณาการเครือข่ายความรู้เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงและแบ่งปันข้อมูลได้อย่างเท่าเทียม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้ประเทศไทยต้องเร่งปรับตัวในทุกมิติ โดยเฉพาะในด้านการศึกษา ซึ่งต้องพัฒนาทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และทักษะการเป็นพลเมืองดิจิทัลเพื่อรองรับการดำรงชีวิตและการทำงานในอนาคต (สุมัทนา หาญสุริย์, 2563)

แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566–2570 ได้กำหนดแนวทางปฏิรูปการศึกษาภายใต้แนวคิด “Digitalization for Educational and Learning Reform” โดยเน้นการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้งการพัฒนาทักษะดิจิทัลและภาษาคอมพิวเตอร์ให้กับครูและผู้เรียน ส่งเสริมการเรียนรู้รายบุคคลผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา และมีทักษะแห่งอนาคตที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมยุคใหม่ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาแบบดั้งเดิมยังไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีมาบูรณาการในการบริหารจัดการ เช่น ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร (Information System) และระบบการจัดการความรู้ (Knowledge Management) เพื่อการตัดสินใจและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน (เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2561)

การบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัลจึงจำเป็นต้องมีผู้นำที่มีความรู้เท่าทันเทคโนโลยี สามารถใช้เทคโนโลยีสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Sheninger (2014) ที่ระบุว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นต้นแบบของการเปลี่ยนแปลงและเป็นผู้นำทางเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Leadership) เพื่อให้โรงเรียนก้าวสู่การเป็น “โรงเรียนดิจิทัล” ได้สำเร็จ (อดิเรกพรสีมา, 2563)

องค์ประกอบสำคัญของภาวะผู้นำดิจิทัล ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล (Digital Vision) การคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creativity) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ซึ่งเป็นทักษะที่ผู้นำต้องใช้เพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงในองค์กร (Zhu, 2014; Fukazawa, 2016; Sheninger, 2022) ผู้นำดิจิทัลที่มีวิสัยทัศน์ชัดเจนสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาองค์กรได้ถูกต้อง และสร้างแรงบันดาลใจให้ครูและบุคลากรร่วมกันพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ดี โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษายังคงเผชิญปัญหาหลายประการ เช่น งบประมาณไม่เพียงพอ ครุภัณฑ์และอุปกรณ์ไม่ทันสมัย ครูไม่ตรงสาขาวิชาเอก และขาดสื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสม ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้อยู่มีคุณภาพต่ำ (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ, 2560) ขณะเดียวกัน การลดลงของอัตราการเกิดทำให้หลายโรงเรียนมีนักเรียนน้อยลง แต่ยังคงเปิดสอน ส่งผลต่อประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร จึงมีแนวคิดในการควบรวมโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา (เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2561) สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ยังสะท้อนให้เห็นความจำเป็นของการพัฒนาระบบการเรียนรู้ดิจิทัล โรงเรียนต้องจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ ห้องเรียนเสมือน (Virtual Classroom) หรือแอปพลิเคชันต่างๆ เช่น ZOOM และ Google Meet (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) ซึ่งแม้จะเป็นการเปิดโอกาสใหม่ในการเรียนรู้ แต่ก็เผยให้เห็นข้อจำกัดด้านอุปกรณ์และทักษะของผู้เรียน โดยเฉพาะนักเรียนด้อยโอกาสที่ขาดเครื่องมือดิจิทัลและการสนับสนุนจากผู้ปกครอง ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลง และไม่สามารถพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ได้เต็มศักยภาพ

ดังนั้น การพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้ผู้บริหารมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลบริหารจัดการโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกล สามารถสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ และสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ รวมทั้งสร้างแรงบันดาลใจให้ครูและนักเรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง (สุชนา โกมลวานิช, ศิริพร วัฒนศักดิ์ และคณะ, 2563) ภาวะผู้นำดิจิทัลจะช่วยให้โรงเรียนพัฒนาไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ดิจิทัล (Digital Learning Organization) ที่มีความยั่งยืน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีสมรรถนะด้านดิจิทัลมากขึ้นอันจะเป็นผลดีต่อการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างแท้จริง ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วประเทศ จำนวน 6,787 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วประเทศ โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Yamane, T. (1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม .05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 โรงเรียน ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จาก 4 ภูมิภาค คือ ภาคเหนือจำนวน 92 โรงเรียน ภาคกลาง จำนวน 77 โรงเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 188 โรงเรียน และภาคใต้ 43 โรงเรียน ทั้งนี้เลือกผู้ตอบแบบสอบถามโรงเรียนละ 3 คน คือ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา และครูหัวหน้างานวิชาการ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (check List) และเติมคำในช่องว่าง โดยระบุข้อความของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (สุมิตล ว่องวานิช, 2562)

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้จากแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติดังนี้

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 6

ด้าน ประกอบด้วย 1) การสื่อสารดิจิทัล 2) การรู้ทันดิจิทัลและเทคโนโลยี 3) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล 4) การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนางาน 5) การสร้างภาพลักษณ์ และเครือข่ายความร่วมมือ และ 6) การสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนและการทำงาน โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.3 การวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้ดัชนีค่าสถิติการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index: PNI_{modified}) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2562)

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลระดับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	
1. การสื่อสารดิจิทัล	4.48	0.56	มากที่สุด	4.84	0.31	มากที่สุด	0.08
2. การรู้ทันดิจิทัลและเทคโนโลยี	4.32	0.61	มาก	4.80	0.36	มากที่สุด	0.11
3. การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล	4.41	0.56	มาก	4.82	0.32	มากที่สุด	0.09
4. การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนางาน	4.41	0.59	มาก	4.83	0.32	มากที่สุด	0.10
5. การสร้างภาพลักษณ์ และเครือข่ายความร่วมมือ	4.37	0.62	มาก	4.83	0.34	มากที่สุด	0.10
6. การสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนและการทำงาน	4.38	0.6	มาก	4.80	0.36	มากที่สุด	0.10
โดยรวม	4.39	0.59	มาก	4.82	0.33	มากที่สุด	0.10

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการสื่อสารดิจิทัล (Digital Communication) มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนางาน (Integrating Digital Technology In work Development) ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล (Digital vision) ด้านการสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนและการทำงาน (Innovation Building in teaching and working) การสร้างภาพลักษณ์ และเครือข่ายความร่วมมือ (Branding and network Collaboration) และด้านการรู้ทันดิจิทัลและเทคโนโลยี (Digital Literacy) ตามลำดับ

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการสื่อสารดิจิทัล (Digital Communication) มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านการสร้าง

ภาพลักษณ์ และเครือข่ายความร่วมมือ (Branding and network Collaboration) ด้านการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนางาน (Integrating Digital Technology In work Development) ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล (Digital vision) ด้านการสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนและการทำงาน (Innovation Building in teaching and working) มีด้านความรู้ทันดิจิทัลและเทคโนโลยี (Digital Literacy) ตามลำดับ

ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ 0.33 ($PNI_{modified} = 0.10$) ด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านความรู้ทันดิจิทัลและเทคโนโลยี (Digital Literacy) ($PNI_{modified} = 0.11$) รองลงมาคือ ด้านการสร้างภาพลักษณ์ และเครือข่ายความร่วมมือ (Branding and network Collaboration) ($PNI_{modified} = 0.10$) ด้านการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนางาน (Integrating Digital Technology In work Development) ($PNI_{modified} = 0.10$) ด้านการสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนและการทำงาน (Innovation Building in teaching and working) ($PNI_{modified} = 0.10$) ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล (Digital vision) ($PNI_{modified} = 0.09$) และด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ ด้านการสื่อสารดิจิทัล (Digital Communication) ($PNI_{modified} = 0.08$)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนออภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความตระหนักและให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวโน้มของการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัลที่ต้องใช้เทคโนโลยีเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญารัตน์ สุขแสน และคณะ (2564) ที่พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับงานวิจัยของ สุรศักดิ์ แก้วเกิด (2563) ที่พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการสื่อสารดิจิทัลและการบูรณาการเทคโนโลยี ซึ่งตรงกับผลวิจัยครั้งนี้ที่พบว่า ด้านการสื่อสารดิจิทัลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กัญญ์จิตา อินทร์ประสิทธิ์ (2565) ที่พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ด้านผู้บริหารมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางการเรียนรู้และใช้เทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับด้านการสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนและการทำงาน ในงานวิจัยนี้ที่อยู่ในระดับสูงเช่นกัน ในทำนองเดียวกันงานวิจัยของ วรพรรณ วงศ์คำ (2562) ที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานคร ด้านผู้บริหารมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการองค์กรและให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางดิจิทัลอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยนี้ในด้านการสร้างภาพลักษณ์และเครือข่ายความร่วมมือที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Northouse (2018) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลจำเป็นต้องประกอบด้วยทักษะด้านการสื่อสาร วิสัยทัศน์ และความสามารถในการบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อสร้างนวัตกรรม ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของผู้บริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21

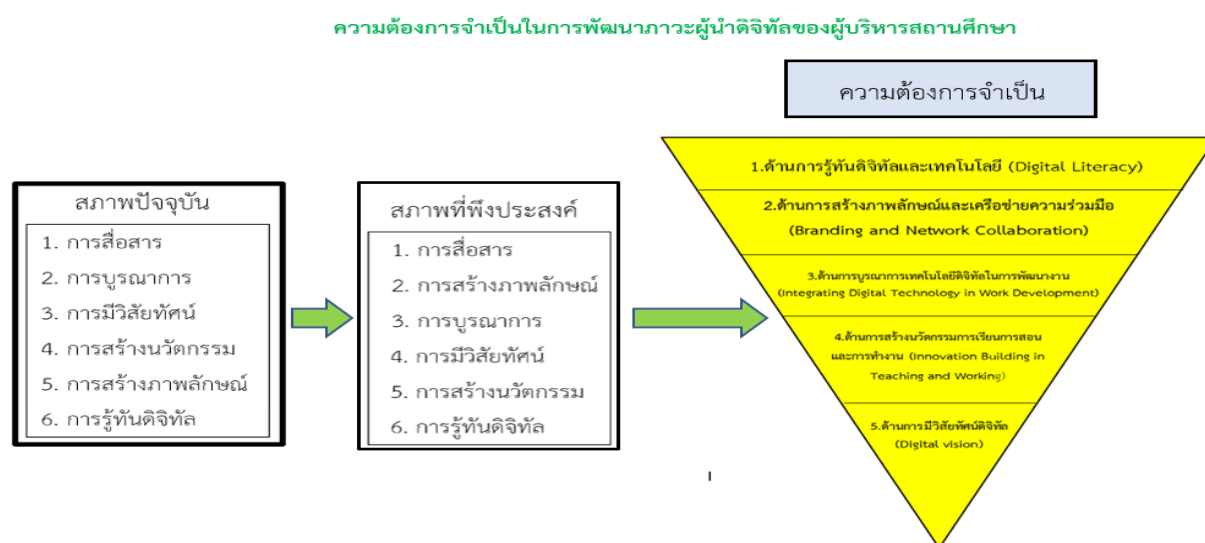
2. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยรวมมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) เท่ากับ 0.10 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษายังมีความต้องการในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลในทุกด้าน เพื่อยกระดับสมรรถนะให้สอดคล้องกับสภาพที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัล โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการรู้ทันดิจิทัลและเทคโนโลยี (Digital Literacy) ($PNI_{modified} = 0.11$) รองลงมาคือ ด้านการสร้างภาพลักษณ์และเครือข่ายความร่วมมือ (Branding and Network Collaboration) ($PNI_{modified} = 0.10$) , ด้านการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนางาน (Integrating Digital Technology in Work Development) ($PNI_{modified} = 0.10$) ด้านการสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนและการทำงาน (Innovation Building in Teaching and Working) ซึ่งมีค่าดัชนีเท่ากัน ($PNI_{modified} = 0.10$) ด้านการสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนและการทำงาน (Innovation Building in Teaching and Working)) ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล (Digital vision) ($PNI_{modified} = 0.09$) ขณะที่ด้านที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุดคือ ด้านการสื่อสารดิจิทัล (Digital Communication) ($PNI_{modified} = 0.08$)

ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความต้องการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันดิจิทัลมากที่สุด ซึ่งหมายถึงการมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างปลอดภัย ถูกต้อง และมีจริยธรรม รวมถึงสามารถวิเคราะห์ ประเมิน และประยุกต์ใช้ข้อมูลสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพในกระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษา ความต้องการดังกล่าวอาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ระบบคลาวด์ และการจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ทำให้ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้เท่าทันและปรับตัวต่อเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อไม่ให้เกิดช่องว่างทางดิจิทัลในองค์กรการศึกษา ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญารัตน์ สุขแสน และคณะ (2564) ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะด้านความรู้เท่าทันเทคโนโลยีและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการสูงสุด เช่นเดียวกับสุรศักดิ์ แก้วเกิด (2563) ที่ระบุว่า ผู้บริหารการศึกษามีความต้องการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลเพื่อการสื่อสาร การวิเคราะห์ข้อมูล และการจัดการสารสนเทศ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัล นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Ng (2012) ที่กล่าวว่า ทักษะความรู้เท่าทันดิจิทัลเป็นพื้นฐานสำคัญของภาวะผู้นำยุคใหม่ เพราะช่วยให้ผู้บริหารสามารถใช้เทคโนโลยีในการตัดสินใจ วางแผน และสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนด้านที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุดคือการสื่อสารดิจิทัล แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความสามารถด้านการใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อการสื่อสารอยู่ในระดับดีอยู่แล้ว เช่น การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการประชุม การส่งต่อข้อมูลข่าวสาร หรือการประสานงานภายในองค์กร ซึ่งสะท้อนถึงการปรับตัวของผู้บริหารต่อสถานการณ์การศึกษายุคดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม

โดยสรุป การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลครั้งนี้ ชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษายังต้องได้รับการพัฒนาโดยเฉพาะในด้าน การรู้เท่าทันดิจิทัลและเทคโนโลยี (Digital Literacy) และ การสร้างนวัตกรรมการทำงาน (Innovation Building) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการ การตัดสินใจ และการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา คือ ด้านการรู้ทันดิจิทัลและเทคโนโลยี (Digital Literacy) รองลงมาคือ ด้านการสร้างภาพลักษณ์และเครือข่ายความร่วมมือ (Branding and Network Collaboration), ด้านการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนางาน (Integrating Digital Technology in Work Development) ด้านการสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนและการทำงาน (Innovation Building in Teaching and Working), และ น้อยที่สุดคือด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล (Digital vision) สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 หน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดแผนพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร โดยเน้นการพัฒนาการรู้เท่าทันดิจิทัล (Digital Literacy) และการใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ
 - 1.2 สถานศึกษาควรส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้อะไรและบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนางาน ควบคู่กับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางดิจิทัลเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรพัฒนารูปแบบหรือหลักสูตรเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัล และทดลองใช้เพื่อประเมินประสิทธิผลในบริบทจริง
 - 2.2 ควรขยายการศึกษาไปยังบริบทสถานศึกษาประเภทอื่น และใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). แผนการศึกษาชาติ และนโยบายด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในระบบการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กัญญชิตา อินทร์ประสิทธิ์. (2565). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- กัญญารัตน์ สุขแสน และคณะ. (2564). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6(7). 129-146.
- วรพรรณ วงศ์คำ. (2562). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566 - 2570). แหล่งที่มา <http://www.secondarytak.go.th/wp-content/uploads/2022/12/> สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2565.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). แนวทางการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2561-2580. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). รายงานการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ทางไกลในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ. (2560). รายงานผลการดำเนินงานและแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560. ชัยภูมิ: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ.
- สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา. (2564). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล: การปรับตัวเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์การศึกษาไทย.
- สุขญา โกมลวานิช, ศิริพร วัฒนศักดิ์ และคณะ. (2563). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี. วารสารวิชาการทางการศึกษา, 18(2), 45-58.
- สมัทนา หาญสุริย์. (2563). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สุรศักดิ์ แก้วเกิด. (2563). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2562). การวิจัยและพัฒนาความต้องการจำเป็นทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อดิเรก พรสีมา. (2563). การพัฒนาภาวะผู้นำทางดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 43(1), 112-126.

- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2561). การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Fukazawa, K. (2016). Leading with a clear digital vision. *Journal of Digital Leadership*, 12(3), 45-60.
- Ng, W. (2012). Can we teach digital natives digital literacy. *Computers & Education*, 59(3), 1065-1078.
- Northouse, P. G. (2018). *Leadership: Theory and practice*. 8th ed. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Sheninger, E. (2014). *Digital leadership: Changing paradigms for changing times*. Corwin.
- Sheninger, E. (2022). 7 Pillars of digital leadership in education. From <https://www.hmhco.com/blog/pillars-of-digital-leadership-in-education> Retrived November 9, 2022.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd ed. Harper & Row.
- Zhu, P. (2014). *Digital Master: Debunk the Myths of Enterprise Digital Maturity*. North Charleston, SC: CreateSpace Independent Publishing Platform.